

**[Dějinné důsledky vynálezu pojmů]**

**Ladislav Hejdánek**

This is a part of the original document:

[1992](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1992](#)

◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 26. 9. 1992

◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 26. 9. 1992

### [Dějinné důsledky vynálezu pojmů]

Nahlédneme-li tuto dějinnou povahu pojmového myšlení, nemůžeme nevidět, že hlavní problém není v tom, kdy a jak se pojmovost v myšlení prosadila, ale jaká byla zpočátku její povaha a jaké byly a jsou její další osudy. Také pro zmíněnou otázku „konce filosofie“ je rozhodující, jak pojmem bytostný vztah filosofie k pojmům, resp. k pojmovosti právě v souvislosti s její „epochální“ (tj. po celé epochy se prosazující a projevující) proměnlivostí a s jejími (dlouhodobými) dějinnými osudy. Proto je naprosto nutno se znovu pokoušet stále hlouběji a za použití nových myšlenkových prostředků a postupů stále precizněji zkoumat povahu pojmů a pojmovosti. Zvláštním úskalím tu je ovšem nevyhnutelnost využití pojmů a pojmovosti k dalšímu pronikání právě k této jejich povaze. Bez pojmů nelze myšlenkově uchopit, co to vlastně je pojem. To má své perspektivní dějinné důsledky například v tom, že konec filosofie nelze rozpoznat ani konstatovat ani filosoficky, ani mimofilosoficky. Mimofilosoficky to není možné prostě proto, že neexistuje mimofilosofická instance, která by mohla kompetentně rozhodnout o tom, co je a co už není filosofie. A filosoficky se to zdá být nemožné proto, že každé takové na platnost pretendující filosofické rozpoznání a konstatování by muselo být v rozporu se sebou, totiž se svou vlastní skutečností, která se onomu rozpoznání vymyká, protože onen údajný konec filosofie filosoficky zřejmě přežívá. (Pozn.: starší text – připravováno pro Sobotku, ale nedokončeno.)

(Praha, 920926-2.)